

Gespreksnotitie Vogelbescherming Nederland
Rondetafelgesprek – Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
1 oktober 2008 10.00 – 12.30

Floris van Kuijk

Inleiding

De kwaliteit van het boerenland als leefgebied voor vogels is de afgelopen 50 jaar drastisch achteruit gegaan. Op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels nemen de soorten van het agrarische landschap een prominente plaats in. Maar liefst 47 van de 72 soorten op de Rode Lijst zijn afhankelijk van het agrarische landschap. Opvallend is de razendsnelle achteruitgang van eens algemene soorten zoals de veldleeuwerik. De soort is teruggelopen van 700.000 broedparen in de jaren '70 tot 38.000 nu. De achteruitgang van de veldleeuwerik en andere soorten van het boerenland is een duidelijke boodschap. Het vertelt ons dat de kwaliteit van het landelijk gebied onvoldoende is. Dit geldt niet alleen voor vogels, maar ook voor andere dieren en ons zelf en heeft uiteindelijk ook gevolgen voor de landbouw.

Het huidige GLB heeft geleid tot voedselzekerheid, maar heeft ook geleid tot enorm verlies van biodiversiteit, milieuvervuiling, degradatie van landschappen. Tevens biedt het GLB geen oplossing voor nieuwe uitdagingen zoals klimaatverandering. Een nieuwe grondslag voor het subsidie-instrumentarium is nodig met als uitgangspunt: publiek geld voor publieke doelen.

1. De Houtskoolschets

Doelen van het Landbouwbeleid

Vogelbescherming Nederland ondersteunt de visie van het kabinet om sterker in te zetten op het belonen van maatschappelijke prestaties (zoals landschap en natuur) van de agrarische sector. Vogelbescherming vindt het belangrijk dat agrariërs een marktconforme beloning ontvangen voor de geleverde diensten, opdat het ook aantrekkelijk wordt om het boerenbedrijf hierop in te richten. Vogelbescherming ondersteunt de zienswijze dat in een nieuw gemeenschappelijk landbouwbeleid geen directe betalingen voor voedselproductie meer mogelijk zijn.

Behoud van omgevingskwaliteit

Het nieuwe beleid is er opgericht de concurrentiepositie van de Nederlandse agrarische sector te versterken. In de komende jaren zal daarom, mede door vrije marktwerking, een verdere intensivering en schaalvergroting van de landbouw plaatsvinden met negatieve effecten op het andere hoofddoel: maatschappelijke waarden zoals landschap en natuur. Er dient daarom een koppeling gemaakt te worden tussen de te ontwikkelen instrumenten voor beide hoofddoelen.

Behoud van milieukwaliteit is noodzakelijk voor het gehele landbouwareaal als basis voor het leveren van maatschappelijke diensten. Dit kan via het landbouwbeleid ondersteund worden door bijvoorbeeld een bepaald percentage van het bedrijfsareaal te reserveren voor milieudoelen en groene en blauwe diensten.

Voedselzekerheid

De houtskoolschets biedt het beeld dat Europa mede moet zorgen voor voldoende voedsel voor de wereldbevolking. In Europa zou daarom op bestaand landbouwareaal meer voedsel moeten worden geproduceerd. Vogelbescherming wil pleiten om met innovatie en kennisoverdracht de arme delen van de wereld de mogelijkheid te bieden een eigen rendabele landbouwsector met duurzame productie methoden vorm te geven. Het zou een verkeerde keuze zijn om door een verdere intensivering en schaalvergroting, de kwaliteit van het Europese landelijk gebied op te offeren om de Europese voedselproductie te verhogen en tegelijkertijd de zwakke landbouwsectoren in de arme landen weg te concurreren.

Risico en Crisisbeheer

In de houtskoolschets is gekozen voor een publieke noodvoorziening in geval van ernstige marktverstoringen van klimatologische of fytosanitaire/veterinaire aard. Vogelbescherming heeft zorgen hierover. Voor een robuuste landbouwsector is het nodig dat agrarische ondernemers zich aanpassen aan klimaatverandering door te kiezen voor andere gewassen of alternatieve teeltvormen. Indien het risico van het maken van de verkeerde keuze wordt gedekt door het landbouwbeleid, zorgt dat voor een stimulans om grotere risico's te nemen zoals bijvoorbeeld het telen van gewassen in (te) droge gebieden.

2. Voorstellen in het kader van de Health Check

Modulatie

Het kabinet is geen voorstander van het voorliggende voorstel van de Europese Commissie voor extra modulatie. In plaats daarvan ligt het voorstel om in de periode tot 2013 via herverdeling van toeslagrechten en regionalisering (Art. 68) middelen vanuit pijler 1 in te zetten om maatschappelijke diensten te ondersteunen. Deze mogelijkheid spreekt Vogelbescherming aan, maar biedt op dit moment onvoldoende zekerheid dat ook daadwerkelijk maatschappelijke waarden worden gerealiseerd. De mogelijkheden die artikel 68 biedt zijn daarvoor te ruim. Maatschappelijke diensten worden in het huidige beleid voornamelijk via de beperkte middelen van pijler 2 ondersteund. Er komt extra druk op pijler 2 omdat de nieuwe uitdagingen zoals klimaatmitigatie en waterbeheer ook via pijler 2 gefinancierd moeten worden. Nederland zou in onze ogen juist daarom voorstander moeten zijn van het voorstel van de Europese Commissie van de extra modulatie van 2 %.

Alternatief braakregeling

Afgelopen jaren fungeerden braakpercelen als een reddingsboei voor tal van soorten in intensieve landbouwgebieden. Een alternatief moet bedacht worden om er voor te zorgen dat grote landbouwgebieden niet helemaal leeg en stil worden. De voorgestelde introductie van verplichte bufferstroken biedt onvoldoende schaal om als volwaardig alternatief gezien te kunnen worden. Vogelbescherming stelt daarom voor om per bedrijf 5 tot 10 % van het landbouwareaal te bestemmen voor maatschappelijke waarden zoals landschap, natuur en milieudoelen. Het Groninger model voor akkervogels kan hier worden toegepast (akkerrandenbeheer van 10-12 meter bestaande uit een gebalanceerd zaaimengsel en met een beheer op maat).

Cross Compliance

Het kabinet streeft naar een vereenvoudiging van cross-compliance voornamelijk om administratieve lasten te verlichten. Dit zou enkel mogelijk moeten zijn indien de vereenvoudiging niet ten koste gaat van het doel van cross compliance. In de huidige situatie wordt publiek geld uitgegeven aan activiteiten die ons leefmilieu en maatschappelijke waarden aantasten (bijv. de hoge nitraatdepositie). Om milieu en maatschappelijke waarden te behouden kan het juist nodig zijn cross compliance eisen aan te vullen. Op de langere termijn zouden cross-compliance-eisen onderdeel van reguliere nationale en Europese regelgeving moeten worden.

Subsidie plafonds/bodems

Vogelbescherming stemt in met het voornemen om middelen af te romen van bedrijven die meer dan € 100.000 per jaar aan inkomstensteun ontvangen en deze middelen toe te voegen aan de fondsen voor plattelandsontwikkeling.

Vogelbescherming acht het ook logisch om in Nederland een ondergrens in te stellen van € 250 voor inkomstensteun. Echter vooral in de nieuwe lidstaten bestaan veel kleinschalige agrarische bedrijven die zeer waardevolle landschappen in stand houden. Dit beleid zal in deze gebieden zorgen voor intensivering en schaalvergroting en verlies aan biodiversiteit.

Biobrandstoffen

Vogelbescherming stemt van harte in met het afschaffen van bioenergiegewaspremies.